

שביבי חיזוק ופניני אורה ממרחן אור העולם הגר"ד קוק שליט"א

ברכות המילה בשדה הקרב

א. נשאלתי אודות חייל שנמצא בחזית המלחמה, ובו בזמן מתקיימת ברית לבנו, והוא בירך את ברכות המילה דרך הטל' בשידור חי, האם עשה כהוגן.

תשובה בקיצור: מעשה שהיה לפני שנתיים וחצי לערך, בתינוק שהובא לפני **מרנא הגר"ד קוק שליט"א** לעשות לו ברית מילה, אך הוריו לא היו בברית, כיון שהיו חולי קורונה והממשלה הכוזבת אסרה עליהם לצאת מפתח הבית, והם לא ויתרו על צדיק הגוז'ר מרנא שליט"א, ואמר הרב לאבי הבן לברך "להכניסו" ו"שהחיינו" דרך הטל', שהרי אין כאן "שומע כעונה", שאינו מוציא אף א' בברכותיו, רק שהוא מברך את הברכות שמוטלות עליו ממקום שהוא נמצא, וגילוי מילתא בעלמא הוא ע"י הטל' ותו לא.

וכן הוזה עובדא כשהייתי בברית עם הרה"ג ר' שלמה מחפוד שליט"א בתל אביב, ואבי הבן היה בבית סהר, והסכימו לו לראות הברית בשידור, ובירך דרך הטל'. ובביאור ענין זה י"ל דנקטי' דברכת להכניסו היא ברכת שבח והודאה על עשיית המצוה ולא בגדר ברכת המצות. [וכמבואר באבודרהם (תפלות החול שער ג') בשם בעל המאור, וע' אור זרוע (סי' רנו), וע"ע בס' המנהיג (הל' מילה). ע"ש].

ובחיפוש ראיתי שכבר הורה כן **מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א** שיכול אבי הבן לברך בעת ובעונה שעושים הברית במקום אחר, אע"פ שהוא לא נמצא בפועל באותו מקום, וכפי

שהביאו משמו בס' וישמע משה (עמ' רצא), ובס' אשרי האיש יו"ד ח"ב (עמ' עד).

וכבר הרחיב בזה ידידי הרה"ג ר"א מימון שליט"א בס' דרך האתרים ח"א (סי' פג) ובס' בדד ישב (פ"ח ס"א) והעלה ע"פ העיון בשיטות הראשונים בגדרי ברכות אלו, שאפשר לברך ברכות אלו דרך שידור חי.

רק שכתב לדון שם, באם הברית מתקיימת בא"י, ואבי הבן נמצא בחו"ל במקום שבאותו זמן אצלו לילה, אם בתר התינוק אזלי' ואביו טפל אליו בכל מקום שהוא נמצא, או דבעי' שאבי הבן יהיה במקום ה"ראוי למילה". ע"ש.

שכח לברך "להכניסו" האם יש לו תשלומין

ב. ומעשה היה באבי הבן ששכח לברך "להכניסו", ופשטות הדברים שאם לא בירך קודם המילה או בין פריעה למילה [כידוע פלוגתת קמאי וכו'], לו לא יכול לברך, אא"כ בירך מיד לאחר הפריעה, וכפי שמתבאר בש"ך ביו"ד (ר"ס רסה). וע' בס' ברכת הבית (שער נח סק"ג). ודו"ק. ועמש"כ הגר"ש חירארי זצ"ל בשו"ת לב שמחה (סי' יב). והגרמ"מ שילוני שליט"א בס' ברכת הזמן (סי' יא סק"י).

ואמנם כששאלתי את הג"ר אביגדר נבנצל שליט"א בנידון זה, אמר שיכול לברך אפי' לאחר כמה שעות כל שלא עבר יום שמיני. והוא חידוש גדול, ועכ"פ דוק מינה יסוד לנ"ד. וכמדומה ששלחתי השאלה גם למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א ואמר בשאלה זו, שכל זמן שנמצאים בסעודה יכול לברך [בבחי' "עסוקין באותו ענין"].

ועמש"כ מהר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (ח"ב סו"ס קכד) לענין שהחיינו לאחר המילה, ומסיק שאין

לברך אלא כל זמן שעסוק במילה, דהיינו בזמן הסמוך לסיום המילה, וכ' שלדעתו הסעודה לא חשיבא בגדר עסוקין בא"ע. אמנם במהריק"ש (סי' רסה ס"ז) כ' שאם לא היה בברית יברך בעת שיראהו מהול אפי' לאחר כמה ימים. אכן לענין ברכת להכניסו יתכן דלכו"ע בעינן סמיכות טפי. וע' בס' תורת הברית (וייל, עמ' לד).

מקרר ופלאטה בסוכה

ג. נשאל רבינו שליט"א אודות סוכה שמפעילים בה מקרר ופלאטה חשמלית שעל גבה סירים, האם יש בעיה בזה. ואמר רבינו שליט"א, אדרבה, זה נראה לי דבר נאה שתבשילים מתבשלים בסוכה וכן הצבת מקרר שיש בו את צרכי גופו של אדם, וכל מה שאמרו בגמ' קאי על סירים לאחר שאכלו מהם.

סיר עם אוכל בשלחן בסוכה

ד. ולכן אמר רבינו שליט"א שאם יש לאדם סיר עם קציצות וכיו"ב, ומביאו כמות שהוא לשלחן כ"קערה מרכזית", אין בדבר הזה חשש. ורק לאחר שהסיר התרוקן מתכולתו אז יש לפנותו מן הסוכה. [וכבר הרחיבו בענין זה].

אוכל קימעא ומתברך במעיו

ה. לאחר תפלת מוסף דהושענא רבה הביאו למרנא שליט"א "קוגל תפו"א", והצלחת היתה מלאה, ואמר מרנא שליט"א, אפשר לאכול כאן ולהיות שבעים עד סוכות הבא...

גדולה ענוה

ו. אחד החברים בא ממרחק, ושאלו מרנא שליט"א מה אתה עושה כאן? והשיב בפשיטות "באתי לקיים מצות הקבלת פני רבו ברגל"... ואמר לו מרנא שליט"א "פני

צפרדע"..." ושוב אמר, זה ממש מזיק שאתה אומר עלי שאני רב שלך, כי אני יודע מי אני, רק שאתה טועה בי מחמת שיש לי הרבה ציציות, וא"כ בסוף יתבעו אותי בשמים על ששקרתי בני אדם... לכן אני מוכרח להודיע לך את האמת שאני...

ושוב אמר לו מרנא שליט"א, אם היית אומר לי שבאת לקברי צדיקים בטבריה, ואגב נכנסת לחבר שלך לומר לו שלום, זה ניחא... אבל לומר שבאתה בשביל זה במיוחד, הרי זה ממש לא מוצדק גם לא בתורת חברים... וכיון שראה שהוא גברא שרבינו לא רגוע, אמר לו, אכן, כבוד הרב, הייתי בציון האמוראים הקדושים, ומשם באתי לכאן לכמה דק' ואני שב הביתה...

שינה בסוכה בשמנ"ע לפני זמן ר"ת

ז. אחד שאל ממרנא שליט"א בכניסת חג שמיני עצרת, בהיות והוא חלש מאד וצריך לישן, והזמן היה בין צאת הכוכבים דגאונים לבין זמן ר"ת, איך יעשה עם השינה [מצד "בל תוסיף"]. ואמר רבינו שישן בסוכה ול"ש ב"ת היכא דעביד משום "ספיקא דאורייתא", [כנודע מהריטב"א בסוכה (לא ע"ב) לענין תוספת תקיעות כדי לברר הספק. וכע"ז בתוס' ברכות (כט ע"א ד"ה מפני) בענין ספק התפלל].

עבודת כה"ג כשאוכל ביוה"כ

ח. נשאל מרנא שליט"א אם כהן גדול שאוכל ביוה"כ מחמת חולי, ראוי לעבוד את עבודת יוה"כ. ואמר רבינו שליט"א, "איני יודע". [וידוע ש"איני יודע" אצל מרנא שליט"א, הכונה היא שלא מצא שום ראיה ברורה לדבר]. וע' בס' סוכת חיים (יומא יד ע"א). ובס' מנחת בנימין גרוסברד (סי' נג ענף ג). וצע"ע.

כפר לפשעים

ט. עוד נשאל מרנא שליט"א בשם הגאון החסיד ר"י עדס שליט"א על תפלת הכהן הגדול כפר נא לעוונות ולפשעים וכו' אני וביתי, וכי שייך הדבר שכהן גדול יעשה פשעים. ואמר רבינו שליט"א שהמושג פשע הוא נידון באופן יחסי כל אחד בראוי לו לפי דרגתו, והענינים דקים ואין נבדקים וכו'.

וחשבתי לומר שמבקש על פשעים של אחרים שקרויים על שמו, כההיא דשבת (נד ע"ב) מתוך שלא מחה בה נקראת ע"ש, וכיסוד ד' הגמ' במכות (י ע"א) בענין אמותיהן של כהנים שהיו מביאות אוכל לרוצחים, דהיה לכה"ג להתפלל על הכל ביוה"כ. ואח"כ מבקש על פשעיהם של אחרים בתורת תפלה עליהם.

ערבים זה לזה

י. רבינו שליט"א אמר ביום שבת קדש, שמותר לשמוע מגוי מה קרה בדרום בכדי להתפלל ולהיות שותף בעת צרתם של אחינו בני ישראל. ורבים הפליאו הלא עתה יו"ט ושבת, ויש מצות שמחה ועונג וכו'. ואמר רבינו, זה ענין של "עם ישראל", וא"א לשבת בשקט ולאטום אזנים...

ברכת דיין האמת בשבת

יא. ונשלחה שאלה ל"עץ חיים" בזה"ל: ברצוני לשאול אודות מה שנהגתי אתמול בערב כששמעתי את הבשורות הקשות ואת מספר ההרוגים הרב הי"ד, ומרוב צער ויגון בכיתי מספר דקות ותוכ"ד הבכי התעורר בי רצון עז לברך דיין האמת בשם ומלכות, הן מצד המצב שהוא שמועה רעה והן מצד המתים הרבים.

ואמנם אנחנו לא מברכים על כל אדם אלא רק על גדול או אדם כשר כמו שכתב המשנ"ב ולמעשה נוהגים לברך רק באדם גדול מאוד, אך כאן הרגשתי שראוי לברך כיון שהמת איננו אדם פרטי אלא שייך לכלל ישראל ובהחלט התחושה היא שהעם כולו ספג מכת מוות, ובזה יש סברא שעם ישראל הוא בגדר "אדם כשר" [כמו שידוע מהמהר"ל שהכלל ישראל שייך רק לטוב והחטאים הם רק בפרט..].

וכיון שלא היה לי את מי לשאול באותו רגע, וידעתי שלאחר חימום הלב כבר לא אברך, הלכתי אחר תחושת לבי וברכתי בשו"מ. ועתה שאלתי האם נהגתי נכון או לא?

יב. ולאור האמור לכאורה שפיר עבד, ובפרט שהברכה פרצה לו מן הלב. וכן מצאנו בס' הרוקח (סי' שטז) שברכת דיין האמת נאמרת גם בשבת, דברכה דמצותה בזמנה נוהגת לעולם. וכ"כ ב"שבלי הלקט" (הל' שמחות סי' יג). וכן פסקו לדינא ה"חכמת אדם" (סי' קנא אות יח). ובסידור הגאון יעב"ץ. וכמובא כ"ז בשו"ת מלמד להועיל ח"ב (סי' קה). וכן נהג הגרש"ז אוירבך זיע"א בעת פטירת אשתו, וכמ"ש בהליכו"ש (תפלה וברכות, פכ"ג הערה קכו). וע"ש ב"מלמד להועיל" בדעת הריצ"ג. ואכמ"ל עוד בציונים לספרים.

ידיעה המגיעה ע"י איסור

יג. ועמש"כ במק"א אודות אדם שהודיעוהו שנולד לו בן ע"י מעשה איסור של המודיע, [כגון שנסע לבית הרפואה וחזר משם, או ע"י שיחת טל'], אי יאות לברך עפ"י את ברכת הטוב והמטיב, והכא לא שייך הנידון כלל, כיון שהידיעה הגיעה בהיתר ע"י אנשי צבא שהוזעקו לשם וכן ע"י גויים וכיו"ב, באופן שגם אם מאן דהוא הודיעו ע"י

איסור, הלא איכא דרכ"א בקלות בהיתרא. ויש עוד נימוק לזה. וכעת אכמ"ל.

תגובת הראי"ה במאורעות תרפ"ט

יד. אמר מרנא שליט"א, הראי"ה קוק זיע"א היה מתעלף ברגע ששומע כזה דבר, כך היה כשבישרו לו על מאורעות הרצח האיומים בשנת תרפ"ט בחברון, שנתעלף מיד עם קבלת הבשורה, ושוב כשנתעורר שאל אם היו שם בני תורה, ומששמע שנהרגו בחורי ישיבה, התעלף שוב...

פקוח נפש דוחה שבת!

טו. בשעות הבוקר המאוחרות הגיע חייל וישב על הקרקע ליד מרנא שליט"א, ואמר לרבינו שהוא צריך ליסוע כעת כיון שהוא אחראי על קבוצת חיילים וכו', ושאלו רבינו שליט"א, למה אתה נוסע עכשיו, ואמר שזו פקודת הצבא ויש כעין צו 8 וכו', ורבינו לא השיבו כלום, והיה נראה שרבינו מסתפק מאד אם יש גדר פקו"נ במה שלוקחים כ"כ הרבה חיילים, דהא ודאי דאיכא אפשרות לעשות חלק במוצ"ש.

כיבוד אם

טז. במוצ"ש הגיע חייל צעיר, ואמר לרבינו שליט"א שלמרות שהוא חייל חדש ממש, הוא קיבל פקודה להגיע וכו', וביקש ברכה, ואמר לו מרנא שליט"א אתה מבורך, ואל תשכח להתקשר לאמא שלך כשאתה שמה, כי אתה תהיה טרוד בפעולות האבטחה, והיא טרודה בך מה קורה אתך...

שיעור עיכול...

יז. בשעות הצהרים של שבת קדש שאלו את רבינו שליט"א מה עלינו לעשות, ואמר רבינו, אני עדיין אוחז באמצע

קבלת הבשורה, הכל חדש ועדיין לא ברור כלום, ואין לי יכולת לדבר כעת על מה לעשות.

וזו דרכו של רבינו במצבים כאלו, שלא למהר לדבר וכו', אלא מתכנס היטב בעצמו זמן זמנים. ונפק"מ לכל אלו שכל ימיהם חיים לראות סרטונים ומריצים מאדם לחבירו חדשות ועדכונים, ובפועל אין להם שום חיזוק, רק שיבוש והעברת זמן לבטלה בלי לקחת מוסר.

רוח הקדש הופיעה

יח. הנני מצטט כאן לחיזוק דבר נורא שכתב אלי הרה"ג ר' נתנאל מור יוסף שליט"א: הייתי אצל הרב שליט"א במוצאי חג ראשון, ובין לבין עצם הרב את עיניו והתחיל למלמל, כפי שראיתי שעושה פעמים רבות, הטיתי אוזן ושמעתי אומר: יהיה הרבה הרוגים, הרבה הרוגים בדרך, מה רוצים ממני מה אני אמור לעשות, יהיה הרבה הרוגים, הרבה הרוגים בדרך, מה רוצים ממני, מה אני אמור לעשות. וחזר על זה שוב. איני יודע אם כך מנהגו או שזה משהו מופלא לעת הזאת. עכ"פ זה הסיפור, כך עיני ראו ואוזני שמעו.

יט. חרב"נ ידידינו הרב משה בקר שליט"א סיפר לי, שבערב ראש השנה אמר לו מרנא שליט"א, **יש דינים קשים בעולם, שנה קשה יש כאן, צריך שכולם ישארו כאן אתי להתפלל על המצב של עם ישראל.**

כ. בהלויית האחים "עשור" [שנספו במים הזדונים בפסח האחרון] אמר מרנא שליט"א, **רבותי, המצב שלנו קשה מכל הבחינות, כי מי שיש לו עינים לקרוא את המפות, מבין היטב שסכנות גדולות מאד מרחפות עלינו... נבקש מכולם לשמור את השבת שהיא השומרת של עם ישראל.**

שבת זועקת

כא. ברגע הראשון ששמע מרנא שליט"א את העדכון המזוויע על מה שקורה בדרום, מיד אמר "הכל בגלל חילולי השבת", ואמר עוד כמה מילי שאין כאן המקום לפרטם כעת.

את - על...

כב. נשאל מרנא שליט"א עמש"כ בפרשת בראשית (ב, טז) "ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכת תאכל", דלכאו' יותר ניחא הלשון "ויצו אלהים את האדם", כמ"ש "והיה אם שמע וכו' אשר אנכי מצוה אתכם"... [ובמדרש רבה (פ' ואתחנן פרשה ב פי"ז) איתא ד"על האדם" היינו על איסור רציחת אדם. וכן הביא ה"חזקוני" עה"פ בבראשית שם].

כג. וביאר רבינו דבבראשית מיירי ממצות "בני נח", לא כן בפרשת שמע דמיירי ב"תורת ישראל", והבדל מהותי יש ביניהם לא רק במספר המצות [ז' לעומת תרי"ג], אלא במציאות ההשפעה של המצוה על המקיימה, שבבני נח המצוה מתקיימת על ידם ועל גביהם, אבל יהודי שעושה מצוה, היא ממש חלק ממנו... וזהו ההבדל בין לצוות "על האדם", ל"מצות אתכם"...

כד. והזכיר מרנא שליט"א את הדקדוק המפורסם בלשון הגמ' על הפס' "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", - "אלו תפלין שבראש", שלא אמרו רבותינו "אלו תפלין שעל ראש", אלא "שבראש", כי קדושת התפלין נעשית ממש חלק מגופו של אדם, וכלשון הזהר "קרקפתא דתפילי", וכידוע עובדא דהגר"א מוילנא שמצאו בראשו את "מקום השער" חי וקיים זמן רב לאחר פטירתו,

כיון שהוא "מקום קדוש" שמוגדר "מקום שער של תפלין"
ואין בו חלק מות.

בברכה רבה
יקותיאל דטבריה